

Direcció Newsletter: Esther Grau, Diana Marre i Beatriz San Román

Redacció dels continguts d'aquest número: Lila Parrondo

Documentació: Anaïs Vidal

Traducció: Bruna Álvarez i Victòria Badia

Format i maquetació: Sofia Gaggiotti

Difusió: Maria Galizia

ISSN: 2013-2956

Introducció

Aquest text recull la ponència presentada per Lila Parrondo al V Congrés Internacional AFIN, *“La triada en la adopció, el acogimiento y la reproducción asistida: el lugar de la familia de origen”*.

LA FAMILIA D'ORIGEN EN L'ADOPCIÓ

Per què l'escena adoptiva es concreti, és necessari comptar amb la presència de tres actors:

- ✦ la família biològica,
- ✦ el nen o la nena que no pot romandre en aquesta família i es troba en situació d'adoptabilitat,
- ✦ i la família adoptant.

Sobre el ventre vermell de la ciutat
Nicoletta Tomas Caravia

Aquesta Newsletter es publica amb el recolzament del Ministeri de Ciència i Innovació a través del projecte I+D *Adopció Internacional y Nacional: Familia, educación y pertenencia: perspectivas interdisciplinarias y comparativas* (MICIN CSO2009-14763-C03-01 subprograma SOCI)

L' abandonament, la renúncia, la negligència, els maltractaments, la retirada de la tutela sense possibilitat de retorn a la família d'origen... Són situacions que col·loquen el nen o nena en la necessitat d'incorporar-se en una altra família, diferent de la biològica. Mentre això succeeix, i fins i tot abans, en algun lloc del món, una família ha optat per convertir-se en pares mitjançant l'adopció, ja sigui perquè la biologia no els ha permès de tenir fills; perquè trien aquesta opció per ampliar la seva família; perquè decideixen assumir la parentalitat en solitari; perquè, superant el fracàs de relacions afectives anteriors, decideixen crear noves famílies a les quals, a més d'aportar els fills/es *propis*, decideixen incorporar nous fills/es mitjançant l'adopció; o perquè com a parella homoparental l'adopció els obre el camí per a convertir-se en família. Són persones que decideixen assumir el major desafiament de l'adopció: fer propi aquesta filla o fill concebut per altres, criat per altres, incorporant a les seves vides un nen o una nena amb una història no compartida des dels inicis.

Les autoritats del sistema de protecció de menors són les que vinculen biològics i adoptius, que entrellacen dificultat-necessitat-desig per trobar un àmbit de cura i afecte que permeti el millor desenvolupament de les potencialitats del nen o la nena.

Petit

Nicoletta Tomas Caravia

On comença la història de l'adopció?

Malgrat els avenços en la investigació en psicologia evolutiva, en les teories de la comunicació, en la sensibilització i difusió dels beneficis de conèixer la pròpia història, parlar d'adopció segueix sent una assignatura pendent per a moltes famílies.

La informació que es transmet als nens i nenes, en general, fa referència al lloc i/o país on eren quan la seva família adoptiva els va conèixer, i s'explica d'aquí en endavant, des de la trobada i sobre la història compartida. Molts nens i nenes procedents de l'adopció internacional deuen seguir creient que van néixer a l'aeroport de Madrid, on va començar la "nostra història de veritat". Pot ser que creguin que són extraterrestres, que no han arribat a aquest món portats per la cigonya després de nou mesos d'espera des que un senyor i una senyora els van concebre. No, ells han arribat a aquest món després de diverses invasions de platets voladors que van anar sembrant per la geografia d'aquest planeta nens i nenes sense passat.

Profund silenci blau
Nicoletta Tomas Caravia

AFIN

Encara ara, hi ha famílies que segueixen interpretant “l’oblit” com a senyal d’una adequada integració a la nova família. Lamentablement en aquesta falsa creença, no hi estan només les famílies, molts professionals hi col·laboren i la fomenten.

Però... qui són els biològics? Són els primers, els de naixement, els naturals, els reals, els veritables, els altres, els de sang, els que el/la conceberen, els progenitors, els donadors, els donants, l’“altra” mama, la que la va portar a la panxa, la mama de Xina, Etiòpia, Colòmbia...

Hi ha moltes maneres d’anomenar aquells de qui resulta tan difícil parlar per por de convocar-los mitjançant la paraula, per la por que fa fer-ho malament o que ocasioni dolor al nen o a la nena... perquè la por paralitza. Per què tant de temor a l’efecte de les paraules?

Les pors innumbrables

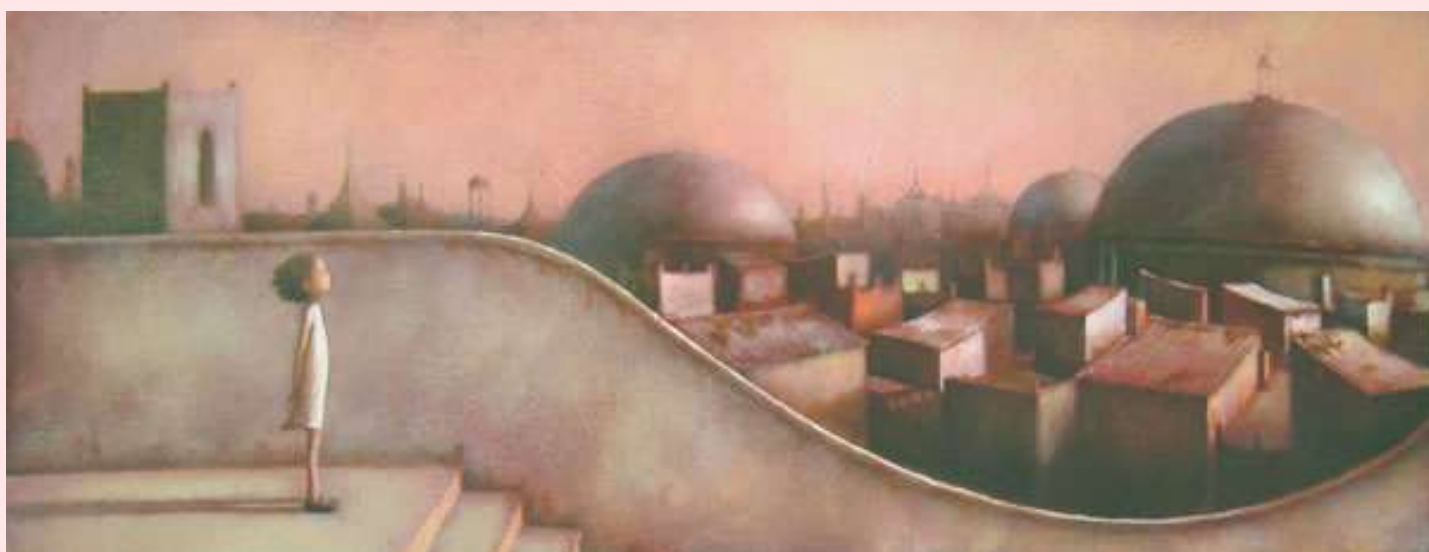
Aquells que acompanyem les famílies sabem que aquestes pors amaguen d’altres pors, les pors innumbrables: la por a allò desconegut, la por a incorporar a “la meva” família un nen o una nena amb antecedents biològics difícils d’assumir: addiccions, prostitució, desestructuració familiar, crims... i la por a la sexualitat.

Els biològics segueixen sent pensats com persones que viuen en la pobresa, amb escasses capacitats intel·lectuals, amb escàs o nul accés a l’educació i carència de xarxes socials... i se segueix pensant que en això radiquen únicament les causes possibles de desemparament. I costa de trobar paraules per referir-se a l’alcoholisme, a la prostitució, a la negligència, als maltractaments.

Creus que tenim quelcom en comú
Nicoletta Tomas Caravia

Es reclama conèixer els antecedents biològics i genètics, es pressiona les autoritats per què exigeixin protocols amb una millor informació pre-adoptiva, fins i tot s'exigeixen "garanties" respecte a la salut dels nens i les nenes. Les famílies adoptives, a la vegada, atorguen als biològics el seu agraïment etern per haver-los cedit els seus fills o filles... però si els nens presenten dificultats pel que fa a la seva salut, a la seva capacitat d'aprenentatge o al seu comportament, seran els biològics els que carregaran amb les "fallades".

La ciutat de les cúpules de sucre

Nicoletta Tomas Caravia

I què en podem dir de la sexualitat i la por que produeix parlar-ne? La sexualitat dels biològics... i la sexualitat dels adoptants. La sexualitat dels primers és *curiosa*: tot i que de fet fan falta dos actors per a la concepció del fill o filla, dels biològics se sol parlar en singular. Per què "el nostre fill" nasqués va fer falta un úter que l'acollís, per la qual cosa no es pot negar l'existència de la "mare de la panxa". Tanmateix, al pare biològic se li segueix adjudicant un pas "casual" a la vida del menor, és un desconegut, un absent, un desaparegut.

Difícil és també la sexualitat dels adoptants. Difícil perquè obliga a parlar de l'esterilitat i/o infertilitat, d'una sexualitat trastocada pels tractaments realitzats per tal de revertir els revessos de la biologia, dels esforços econòmics i emocionals que varen acompanyar aquesta etapa, del dolor i el dol per la pèrdua de la capacitat reproductiva.

És difícil parlar del temor a un nou embaràs o part quan les vivències han estat “terrorífiques”. És difícil parlar de sexualitat quan el desig de tenir fills conviu amb les pastilles anticonceptives a la tauleta de nit. És difícil parlar de sexualitat en el cas de les famílies monoparentals, del seu desig de tenir un fill o filla, malgrat no complir amb els cànons tradicionals de família. En el cas d'aquestes últimes, és difícil parlar de l'absència d'un pare, la qual cosa en ocasions arriba a produir tanta confusió en el relat, que els nois/es acaben creient que són el producte d'una relació entre “la meva mama adoptiva” i “el meu pare biològic”, justificant d'aquesta manera fins i tot les evidents diferències fenotípiques. I és difícil parlar de sexualitat en les famílies homoparentals. Parlar de tot això és difícil quan ens posa en una situació de parentalitat substitutiva i ens porta a parlar de papers, documents, tràmits, gestions i un temps prolongat d'espera, difícil de sostenir perquè pot posar en situació d'amenaça, en qualsevol moment, el nostre desig de paternitat o maternitat i enfrontar-nos a una nova frustració. Pensaran que som idonis? Ens donaran el certificat? I si als d'allà no els semblen adequats? I si, per qüestions socioeconòmiques o polítiques, ens veiem en la tessitura d'enfrontar-nos a un nou dol per no aconseguir realitzar el nostre desig de ser pares? Què seria de nosaltres si no aconseguíssim fer realitat el nostre desig més gran en aquesta vida?

El viatge secret de les mirades

Nicoletta Tomas Caravia

Els biològics poden transformar-se en els desapareguts, els rivals, els fantasmes que acompanyaran a aquells que adopten i els que són adoptats/es al llarg de tota la vida. Ells, els biològics, sí que van poder. En condicions de promiscuïtat, de precarietat, ells (ella) sí que van poder donar vida... encara que no poguessin retenir, criar, exercir de pares.

Curiosament, els fantasmes, els rivals, els desapareguts, es fan presents cada vegada que la família passa moments de dificultat. En aquells, en els fantasmes, es fan recaure les causes d'aquesta dificultat. Passar-se en el "botellón" adolescent, com fan gairebé tots els joves, s'interpreta en clau de "ja ho sabíem, amb els antecedents del teu pare...". I pobre de la noia que, per vulnerabilitat emocional, tingui successives parelles, perquè ràpidament acudiran a la memòria aquells antecedents materns que s'han quedat guardats en el "bagul dels "no-records".

Segueixen sent minoria les famílies en les quals l'origen, mai millor dit, l'origen de la vida dels seus fills o filles i les seves circumstàncies immediatament posteriors poden ser abordats amb naturalitat, ajudant a posar paraules al que es coneix o allò que s'intueix que va poder passar per permetre completar el puzzle, fer història, acompanyar en el dolor, sumar afectes.

I d'altra banda hi ha els nois i noies que volen saber, que necessiten saber. Saber si els han estimat, saber si van fer tot el possible per retenir-los al seu costat, saber que no els van abandonar pels seus comportaments inadequats o per la seva precària salut. Saber si són els únics hereus d'aquella genètica o si n'hi ha d'altres, iguals, els seus germans o germanes que romanen en aquell nucli biològic o en altres famílies adoptives. Saber, conèixer, constatar a qui s'assemblen i com podran arribar a ser de grans. Saber d'on venen... per saber cap a on van.

Estic aquí

Nicoletta Tomas Caravia

El coneixement de la relació genealògica és un aspecte important de la identitat adulta, ja que relaciona cada individu amb les generacions passades (i amb les futures). L'adopció afecta aquesta relació, podent produir un buit, una sensació de manca d'arrels. "Allò de què no es parla, el que és omès i silenciats, allò que es torna invisible prenent que no ocupi lloc en les preocupacions o decisions, allò que es tem, allò -diu Eva Giberti- **sempre torna**". I torna amb el temor de noves pèrdues.

En moltes ocasions, darrera del premiat i mal entès "oblit" com a valoració d'una adequada integració familiar, s'amaga per als adoptats i adoptades la por a saber, a conèixer, la por a apropar-se al que es presumeix que serà dolorós, però també la por a disgustar als adoptius si se'ls interroga, si se'ls angoixa, i la por a perdre'ls, la por a tornar-se a quedar sols. I en el cas dels adoptants, la por a la pèrdua del fill, la por que, finalment, amb les seves paraules, fomentin el desig de conèixer els biològics, la por que produeix la sobrevaloració dels llaços de sang, la por a no ser valuosos per als seus fills, la por que els fantasmes facin la seva aparició, la por a sortir perdent en la pugna.

La por a que, finalment, la sang tibi... i triomfi.

Preguntes a l'aire

Nicoletta Tomas Caravia

...PER VEURE I LLEGIR

[Los chicos invisibles](#). Documental dirigit per Mario E. Levit. Argentina, 2011. 26 min. Amb la participació de famílies adoptives, professionals, institucions i tècnics de la regió de Mar del Plata, aquest documental **s'acosta a l'adopció de nens i nenes "grans" i els efectes de la institucionalització.**

[El murmullo de los fantasmas](#). Boris Cyrulnik. Editorial Gedisa

[El reto de ser padres. Guía Práctica de Postadopción](#). Juan José García Ferrer, Juan Antonio Casalilla, Fernando Antonio Bermejo, Felipe Marín, Lila Parrondo y José Antonio Reguilón. Editorial Salvat.

[Mediación familiar en búsqueda de orígenes](#). Jaime Ledesma del Busto, Ana Berástegui Pedro-Viejo y Enrique J. Vila Torres. Editorial Grupo 5

[Soy adoptado. La vivencia de la adopción a lo largo de la vida](#). D. Brodzinsky, M. Schechter y R. Marantz Hening. Editorial Grupo 5.

AFIN

...PER LLEGIR MÉS

Ya esta disponible *online* el número monográfico de la revista *Scripta Nova*: [El principio del "interés superior" de la niñez: adopción, políticas de acogimiento y otras intervenciones. Perspectivas espaciales y disciplinares comparativas.](#) Lo componen los siguientes artículos:

I. El modelo de familia

(2) Maria Clotilde Rossetti-Ferreira y Nina Rosa do Amaral Costa (Universidad de São Paulo). [Construcción de vínculos afectivos en contextos adversos de desarrollo: importancia y polémicas](#)

(3) Anna Paula Uziel (Universidade do Estado do Rio de Janeiro). [O melhor interesse da criança e o "mal menor": quando os requerentes são gays](#)

(4) Fernanda Bittencourt Ribeiro (Pontifícia Universidade do Rio Grande do Sul). [Acolhimento de famílias e modos de apoio à \(pluri\) parentalidade](#)

(5) Barbara Yngvesson (Hampshire College, Amherst, Massachusetts). [Colocando al niño/a-regalo en la adopción internacional](#)

(6) Anne Cadoret (Antropóloga). [Del niño/a-objeto al niño/a-sujeto: los estatus de los adoptados en la adopción internacional](#)

(7) Isabelle Leblic (LACITO CNRS). [Adoções tradicionais kanak e ma'ohi versus adoções internacionais. Duas atitudes diante da mundialização](#)

(8) Maria Angelica Motta-Maués (Universidade Federal do Pará). [Uma mãe leva a outra\(?\): práticas informais \(mas nem tanto\) de "circulação de crianças" na Amazônia](#)

II. "La voz del niño o la niña"

(9) Diana Marre y Beatriz San Román (Universitat Autònoma de Barcelona/ AFIN). [El «interés superior de la niñez» en España: entre la protección, los derechos y las interpretaciones](#)

(10) Andréa Cardarello (Université de Montreal). [O interesse da criança e o interesse das elites: "escândalos de tráfico de crianças", adoção e paternidade no Brasil](#)

(11) Esben Leifsen (The Norwegian University of Life Sciences). [Los usos del principio «el interés superior de la niñez» en la administración y las políticas de la infancia ecuatoriana](#)

(12) Claudia Fonseca (Universidade Federal de Rio Grande do Sul, Brasil/ Universidad Nacional de San Martín, Argentina). [Pertenencia de familia y jerarquía de clases: el secreto, la ruptura y la desigualdad vistos a través de los relatos de personas adoptadas brasileñas](#)

(13) Jessaca B. Leinaweaver (Brown University). [El desplazamiento infantil: las implicaciones sociales de la circulación infantil en los Andes](#)

AFIN

III. Los enlaces de la gubernamentalidad

- (14) José Carlos da Silva Cardozo (Universidade do Vale do Rio dos Sinos). [O juízo dos órfãos e a tutela de menores](#)
- (15) Patrice Schuch (Universidade Federal do Rio Grande do Sul). [Justiça, cultura e subjetividade: tecnologias jurídicas e a formação de novas sensibilidades sociais no Brasil](#)
- (16) Carla Villalta (Universidad de Buenos Aires/ CONICET) . [«Haciendo padres»: entre listas y registros. De la discrecionalidad a la elección profesionalizada](#)
- (17) Lygia Santa Maria Ayres (Universidade Federal Fuminense). [“Adoção-pronta”: mitos e construções](#)
- (18) María Gabriela Lugones (Universidad Nacional de Córdoba). [Actuaciones de «pequeñas juezas» en Tribunales de Menores en lo Prevencional y Civil de la ciudad de Córdoba, Argentina, a comienzos del siglo XXI](#)
- (19) Sônia Altoé, Magali Milene Silva y Bruna Soares Pinheiro (Universidade do Estado do Rio de Janeiro). [Circulação de crianças e o desamparo](#)
- (20) Dolors Comas d’Argemir (Universidad Rovira i Virgili). [Políticas públicas y vida cotidiana. Redescubrimiento y auge de las políticas familiares en España](#)

IV. Las desigualdades y dinámicas de la adopción transnacional

- (21) Peter Selman (Newcastle University). [Tendencias globales en la adopción internacional: ¿en el «interés superior de la infancia»?](#)
- (22) Blanca Gómez Bengoechea (Universidad Pontificia Comillas de Madrid). [Adoptabilidad: el derecho del niño a vivir en familia](#)
- (23) Laura Briggs (Universidad de Massachusetts/ Amherst). [La economía política de la adopción: la neoliberalización del bienestar infantil](#)
- (24) Karen Smith Rotabi (Virginia Commonwealth University). [El uso de la fuerza, el fraude y la coerción en algunas adopciones en Guatemala: casos de secuestro que cuestionan el «interés superior de la niñez»](#)
- (25) Judith Schachter (Carnegie Mellon University). [Un nuevo giro en la teoría del parentesco: una mirada conjunta a la adopción y las técnicas de reproducción asistida \(TRA\)](#)

LINKS D'INTERÈS

- ADOPTANTIS és un grup de professionals -integrat per psicòlogues, treballadores socials i logopedes- especialitzat en la temàtica adoptiva que permet un abordatge integral de les problemàtiques que afecten a les famílies adoptives.
- Grup AFIN. Estem renovant la nostra página web.

ESDEVENIMENTS RECENTS

- *Toward a global psychology*. New York, USA. Del 12 al 14 d'abril, 2012. <http://www.apa.org/international/pi/2011/12/perspectives.aspx>
- *La Educación Social ante la Violencia de Género*. Situación e intervenciones. 13 i 14 d'abril 2012. Logroño. <http://atencionmenores.blogspot.com.es/2012/03/blog-post.html>
- *Congreso innovación educativa dislexia, TDAH y adopciones*. Madrid. 20 i 21 d'abril 2012. <http://www.innovaeducativa.es/>

PROPERES ESDEVENIMENTS D'INTERÈS

- 1ª Jornada Estatal de Intervención Social en Salud Materno-Infanto-Juvenil. Hospital Sant Joan de Déu. Barcelona. 25 de maig del 2012. <http://www.isesmij.org>
- *Anthropology in the World*. Royal Anthropological Society and the British Museum Centre for Anthropology. Del 8 al 10 de juny del 2012 <http://www.therai.org.uk/conferences/anthropology-in-the-world/>
- *Youth and Futures 2012 International Conference*. Del 6 al 7 de juny del 2012. Turku, Finlàndia. <http://www.futuresconference.fi/2012>
- *12th ESC Congress - Myths and misconceptions versus evidence on contraception*. Del 20 al 23 de juny del 2012. Atenes, Grècia. Organitzat per: European Society of Contraception and Reproductive Health. <http://www.contraception-esc.com>

- *2nd Global Conference: the child: A Persons Project (July 2012, Oxford, United Kingdom)*. Del 7 al 9 de juliol del 2012. Oxford, Regne Unit. <http://www.inter-disciplinary.net/probing-the-boundaries/persons/childhood/call-for-papers/>
- *4th International Conference: Celebrating Childhood Diversity*. Del 9 al 11 de juliol. Sheffield, Reino Unido. <http://www.cscy.group.shef.ac.uk/activities/conferences/index.htm>
- *The 2nd international family law and practice conference 2013. Parentage, Equality & Gender Conference*. Londres, Reigne Unit. Del 3 al 5 de juliol del 2013. <http://www.londonmet.ac.uk/depts/lgir/research-centres/centre-for-family-law-and-practice/>
- *3rd International Conference on Geographies of Children, Young People and Families*. Department of Geography and Faculty of Arts and Social Sciences National University of Singapore. Singapur. Del 11 al 13 de juliol de 2012. <http://www.gcyf.org.uk/intconference.html>
- *International Geographical Congress 2012 Plants, Play and Place: Green Environments as a contribution to children´s healthy development*. Colonia, Alemània. Del 26 al 30 d'agost del 2012. www.igc2012.org
- *Children, Young People and Adults: Extending the Conversation*. Lancashire, Regne Unit. Del 5 al 7 de setembre del 2012. http://www.uclan.ac.uk/information/services/fm/services/conferences/uclan/extending_the_conversation/index.php

CALL FOR PAPERS

- *IUAESS 2013: Evolving Humanity, Emerging Worlds*. Manchester, Regne Unit. Del 5 al 10 d'agosto de 2013. **Panels data límit l'1 de juny. Data límit Call for Papers: 13 de juliol.** <http://www.iaes2013.org/index.html>
- *Pan-African Anthropological Association 2012 Conference*. Nairobi, Kenya, del 13 al 14 d'agost del 2012. Data límit *Call for Papers*: 30 de juny. <http://casca-news.blogspot.com/2012/01/2nd-call-for-papers-paaa-2012.html>

SOBRE L'AUTORA DE LES IL·LUSTRACIONS

La pintora **Nicoletta Tomas Caravia**, planteja un serè joc de tensions entre realitat i símbol; configurant un món privat, personal, ple de suggeriments i somnis. L'exploració que l'artista madrilenya realitza d'allò quotidià i de l'oníric conflueix en un simbolisme on les mirades diuen tant com oculten, de manera que les seves obres mai determinen una narració tancada, sinó que el propi paisatge accentua el sentit transcendent d'una escenografia quasi literària. Pintora autodidacta nascuda a Madrid el 1963, ha exposat la seva obra en localitats com Nova York, Holanda, Àustria. Actualment resideix i treballa a València, on exposa i participa en fires amb regularitat. Amb la seva obra Nicoletta ha guanyat nombrosos premis i participat en la il·lustració de portades de revistes, llibres i discos.

El seu treball es pot veure a http://www.nicoletta.info/esp_hm/principal.htm

SOBRE L'AUTORA DELS CONTINGUTS D'AQUEST NÚMERO

Lila Parrondo

és llicenciada en Psicologia per la Universitat Autònoma de Madrid i des del 1980 s'ha dedicat professionalment a temes d'infància i família, tant a Argentina com a Espanya.

El 1988 inicià la seva especialització en adopció. En aquest camp ha desenvolupat la coordinació de grups de preparació per a futurs pares adoptius; de grups de recolzament post-adoptiu i de la consulta terapèutica amb famílies i nens adoptats. Va ser membre del Torn d'Intervenció Professional per a l'Adopció Internacional (TIP-AI) del Colegio de Psicólogos de Madrid, va col·laborar com a psicòloga en una Entitat Col·laboradora per a l'Adopció Internacional, ha integrat l'Equipo de Atención Temprana del Hospital del Niño Jesús, i col·labora amb la Unitat de Pediatria Social del mateix centre.

Des de l'any 2000, dirigeix i coordina ADOPTANTIS, on es proporciona informació, preparació i recolzament a les famílies durant el procés adoptiu, des de la presa de decisió fins a la postadopció. Des del 2005, ADOPTANTIS és un dels centres elegits per l'Instituto Madrileño del Menor y la Familia per desenvolupar el Programa de Apoyo Postadoptivo para las familias de Madrid.

Entre les seves publicacions, destaquen *Adoptar: otra forma de ser padres*, *Adoptar*, *Integrar*, *Educación: Guía para familias y educadores* y *El reto de ser padres: Guía práctica de postadopción*.